תורה אור

ויקרא ו · שם ה · שם ו

מזבח החיצון דכתיב ביה °ושמו אצל המזבח מזבח הפנימי מנלן אמר ר"א דאמר קרא °והסיר את מוראתו בנוצתה אם אינו ענין למזבח החיצון תנהו ענין למזבח הפנימי אימא אידי ואידי [א] במזבח החיצון ולקבוע לו מקום א"כ לימא קרא אצל [ב] המזבח מאי °הדשן דאפילו מזבח הפנימי [ג] מנורה מנלן דשן הדשן:

מתני' [ד] ר"ש אומר תורין שלא הגיע זמנן מועלין בהן בני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין בהן:

גמ' בשלמא ר' שמעון כדקתני טעמא *שהיה ר"ש אומר כל הראוי [ה] לאחר זמן והקדישו בתוך זמנו הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת אלא רבנן מאי שנא ממחוסר זמן אמרי מחוסר זמן מידי דהוה אבעל מום *דבר פדיון הוא אבל הני עופות כיון דאין מום פוסל בעופות אין לעופות פדיון [ו] *אמר עולא א"ר יוחנן °קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה יתיב [ז] עולא וקאמר להא שמעתא א"ל רב *חסדא מאן שמע לך ולר' יוחנן [ח] רבך [וכי] קדושה שבהן להיכן הלכה א"ל [ט] תיקשי מתניתין תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין [י] הכא נמי נימא קדושה שבהן להיכן הלכה [יא] *א"ל מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן וקשיא לי מי איכא מידי דמעיקרא [יב] לא אית ביה מעילה ולבסוף אית ביה מעילה ולא והא איכא דם דמעיקרא לית בה מעילה ולבסוף אית בה מעילה דתנן *דם בתחלה אין מועלין בו יצא לנחל קדרון מועלין בו אמרי התם נמי איכא מעילה מעיקרא דאמר

רש"י

מועלין בו לאחר שבא עם תרומת הדשן: והסיר את מוראתו בנוצתה וגו' · אל מקום הדשן אם אינו ענין למכתב אל מקום הדשן לדישון מזבח החיצון דהא כתיב ביה דשן אחר דכתיב (ויקרא ו) והרים את הדשן הנהו ענין האי אל מקום הדשן לדישון מזבח הפנימי והמנורה ששם היה מקומו דמועלין בו כבתרומת הדשן של מזבח החיצון המונח שם: אימא אידי ואידי · קרא בדישון מזבח החיצון מיירי והא דשנה עליו הכתוב והשליך וגו' כדי לקבוע לו מקום שתהא השלכת מוראת העוף אצל המזבח קדמה ואכתי לא ידעינן אמאי מועלין בדישון מזבח הפנימי דהא לא כתיב ביה דישון כלל דהאי דכתיב ודשנו את המזבח ההוא בשעת מסעות קמיירי: אם כן כדאמרת דלקבוע לו מקום הוא דאתא א"כ לימא קרא והשליך אותו אצל המזבח קדמה ותו לא וממילא ידענא דהיינו מקום הדשן דיליף אצל אצל מושמו אצל המזבח ואיכא למימר דבתרווייהו בדישון מזבח החיצון קמיירי אלא מדאיצטריך למכתב בהאי קרא הדשן ש"מ בדישון מזבח הפנימי מיירי דאם אינו ענין ט' וכיון דכתיב ביה דשן (א) [יג] *כבתרומת הדשן של מזבח החיצון מועלין בה: הדשן · מריבויא דה"א אתי דישון המנורה: **מתני'** ר"ש אומר תורים שלא הגיע זמנן מועלין בהן · לפי שראוין למזבח [יד] כשיבוא שיגדילו: **גמ'** בשלמא לר"ש · דמחייב מעילה בשלא הגיע זמנן: כדקתני טעמא · בפרק אותו ואת בנו*: שהיה ר"ש אומר · השוחט אותו ואת בנו קדשים בחוץ שני הרי הוא בלא תעשה [טו] (דאותו ואת בנו) ואין בו כרת שהיה ר"ש אומר כל הראוי לבא לאחר זמן כגון זה שהוא ראוי לישחט למחר בפנים ושחטו בחוץ ה"ז עובר בלא תעשה ואין בו כרת לפי שאינו מתקבל בפנים דאיסור אותו ואת בנו · נוהג נמי בקדשים (חולין דף פ.) והני תורים נמי שהקדישן קודם זמנן הואיל ויהיו ראוין לאחר מכאן השתא נמי אית בהו מעילה: אלא לרבנן · ת"ק דאמר לא נהנין ולא מועלין מאי שנא ממחוסר זמן דבהמה דקי"ל שנכנס לדיר להעשר כדאמרי' פרק מעשר בהמה (בכורות דף ט.) מחוסר זמן נכנס לדיר להעשר דיליף העברה העברה מבכור מה בכור קדוש לפני זמנו שהרי קדוש מרחם [טז] אף מחוסר זמן נמי שאינו בן שמונה קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו והני תורין נמי ליקדשו קודם זמנן ולמעול בהו: אמרי · לא דמי מחוסר זמן דבהמה למחוסר זמן דעופות דהיינו טעמא דמחוסר זמן דבהמה קדוש מידי דהוה אבעל מום דבהמה דבר פדיון הוא [יז] דמינו דחשיבא דאית בה קדושה כשהיא בעלת מום אית בה קדושה נמי [יח] כשהיא מחוסר זמן אבל עופות דליכא למימר בהו האי מגו הואיל ואין המום פוסל בעופות דאין תמות וזכרות בעופות ואין לעופות פדיון הכי נמי לית בהו קדושה במחוסר זמן דעוף: יצאו מידי מעילה דבר תורה · דלאו קדשי ה' נינהו דלא חזו לגבוה וקדושת דמים נמי לית בהו דאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים: ותיקשי לך מתני' ט' · אלא כי היכי דמתני' לא אמרי' קדושה שבהן להיכן הלכה ה"נ לא [יט] אמר גבי קדשים שמתו הלכך יצאו מידי מעילה דבר תורה *אבל בהא מודינא לך דאמינא יצאו מידי מעילה דבר תורה מודינא דאיכא מעילה מדרבנן בקדשים שמתו ובתורין שלא הגיע זמנן ומשלם הקרן: וקשיא לי · *)אתורין [כ] (ב) דלרב חסדא דאמר וכי קדושה שבהן להיכן הלכה וכו' דמשמע דסבירא ליה דאית בהו קדושה ומי איכא מידי דמעיקרא לית ביה מעילה כלל ולבסוף אית בהו מעילה דרבנן [כא] בשלמא היכא דהוה בה מעילה מעיקרא מדאורייתא כגון הני קדשים שמתו דאית בהו מעילה מדרבנן לבסוף שפיר אבל בתורין שלא הגיע זמנן דבשעת הקדש לא הוה בהו מעילה מדאורייתא דלא חזו בקדשי ה' מי אמרי' דליהוי בהו מעילה מדרבנן לבסוף והא ליכא דם דמעיקרא לאחר כשנשחט קודם [כב] שמרק אינו מעילה לפי שאין מועלין בדמים:

*) א"י נ"ק אתורין רב חסדא קאמר לשלא דאמר וכו'

תוספות

את הגרות אלא קבעי מנלן דהיה קביעות מקום לדשן [של] מנורה אצל מזבח קדמה לכך נראה לפרש דהכא נמי בעי בקביעות מקום דמשמע מתוך הסוגיא דקביעות מקום דמזבח הפנימי הוא אצל קדמה במקום ששם דישון מזבח החיצון [כד] מדקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין משמע הא [כה] למזבח החיצון במקום שקבוע דישון פנימי מועלין ואם כן [כו] דישון מזבח הפנימי הוא אצל המזבח קדמה שאם הי' חוץ [כז] *(לזמנה) אמאי מועלין שם [כח] אפילו במזבח החיצון והא אמרינן לעיל דמועלין בה עד שתצא לבית הדשן אלמא דכי יצאת לבית הדשן לית בה מעילה אלא והאי דישון מזבח הפנימי הי' אצל מזבח קדמה סמוך לתרומת הדשן *של מזבח החיצון [כט] (וכאן גרס בית הדשנים היה שם) והשתא ניחא דקאמר דישון מזבח הפנימי אין מועלין הא של מזבח החיצון [ל] באותו מקום מועלין דלהכי לא יצא לבית הדשן שמחוץ למחנה ועלה קאמר בגמ' בשלמא מזבח החיצון נפקא לן קביעות מקום לתרומת הדשן דכתיב ושמו אצל המזבח אלא מזבח הפנימי מנלן שיש קביעות מקום לדישון [לא] *דאמר קרא והסיר מוראתו בנוצתה והשליך אותה אצל המזבח קדמה [לב] אם אין ענין למזבח החיצון דהא כתיב ושמו הנהו למזבח הפנימי: **ואימא** אידי ואידי למזבח החיצון ולקבוע לו מקום · פי' לקבוע מקום למוראה ונוצה [לג] (*שיש לו שתהא) במקום תרומת הדשן של מזבח וקשה דמשמע דקאי לקבוע מקום לתרומת הדשן של מזבח החיצון [לד] וגופייהו ועוד קשיא מאי משני א"כ לימא קרא אצל [לה] המזבח ה"ל למימר אם כן לא לכתוב אל מקום הדשן אלא והשליך אותה אצל המזבח קדמה ותו לא אלא ה"פ ולימא אידי ואידי לדישון המזבח החיצון ולקבוע לו מקום לדישון שיהא קדמה דבלאו הכי קרא דושמו לא כתיב קדמה ולא הוה ידענא במזרח או במערב ומשני א"כ לימא קרא אצל (אצל) כלומר למה לי דכתיב אל מקום הדשן לא לכתוב אלא אצל המזבח קדמה והייתי למד בג"ש אצל אצל דדישון מזבח החיצון במקום שזורקין בו המוראה והנוצה מאי מקום הדשן דאפילו מזבח הפנימי כלומר שגם קביעות מקום דישון מזבח הפנימי היה שם אצל מזבח החיצון: **מנורה** מנלן · דדישונה היה שם אצל המזבח *דשן הדשן כלומר בג"ש דשן דשן נפקא לן ממזבח [לו]: **בשלמא** לר"ש · לכן מועלין בתורין שלא הגיע זמנן כדקתני טעמא בפ' *השוחט (זבחים דף קיב:) גבי אותו ואת בנו ומחוסר זמן [לז] הרי הוא בלא תעשה אם שחט בחוץ וכיון דאם שחטו בחוץ עובר בלא תעשה א"כ חשיבי לענין שמועל בהם אלא לרבנן *דאמרי דליכא לאו אם שחט בחוץ מ"ש ממחוסר זמן דמועלין בו קודם שיגיע זמנו מעיקרא הוה מצי למימר בשלמא לר"ש מידי דהוי אמחוסר זמן בלאו האי טעמא דאית בהו לא תעשה אלא בעי למימר טעמא דאתי שפיר אפילו במסקנא דמסיק מידי דהוה אבעל מום ומחלק בין מחוסר זמן לעופות וכה"ג פירשתי בפ"ק דסוכה (דף ה:*) גבי בשלמא בן עזאי [לח] מהלך כעומד דמי: **אבל** גבי עופות כיון דאין המום פוסל בעופות אין לעוף פדיון · לאו דוקא משום דאין [לט] פוסל דהא אפילו מחוסר אבר שפוסל בעופות לית ביה פדיון כדמשמע במס' מנחות (דף ק:) שאין פדיון אלא לבהמה: **וכי** קדושה שבהן להיכן הלכה · כלומר קדושה שהיה להם קודם שמתו שהיה בהם מעילה מן התורה אמר עולא ותיקשי לך מתני' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן לא נהנין ולא מועלין ומיירי אף בשהקדישן קודם שעבר זמנן ואמאי לימא קדושה שבה להיכן הלכה שהיה בהן קדושה *ביונים קודם שעבר זמנו [מ] למעילה בהו וה"ה דהוה מצי פריך מחמש חטאות המתות אמר ליה מודינא לך דאיכא מעילה דרבנן רב חסדא הדר ביה מקושייתו והכי קאמר מודינא לך דוודאי ליכא מעילה *)אלא מדרבנן כמו בקדשים שמתו והא דהוה (קהדר) קשה לי וכי קדושה שבהן להיכן הלכה לאו קושיא היא דהא גבי יונים אפילו מעילה מדרבנן ליכא וקשיא לי מי איכא מידי כלומר

*) אלא מדרבנן גבי קדשים שמתו והא דהוה קשה לו וכי קדושה שבהן כו' נ"ק

המקין

לימודי מנחת הלכה י:

יח ב מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה א:

נ"א למקומה וגירסת נ"ק לזמנה

של מזבח החיצון ומג"ל דג' בית הדשנים היה שם והשתא ניחא כו' נ"ק

[זבחים לג: שבועות י: נדרים נג.]

שיהא מוראה ונוצה במקום תרומת הדשן וכו' נ"ק

לעיל יא.

ומצי דשן הדשן כו' נ"ק

נ"ל פרק השוחט

נ"ל גבי

[ע"ש בתוס' ד"ה בשלמא]

ביונים קודם שעבר זמנן למעול בהו וה"ה דהוה מצי למיפרך כו' נ"ק

זבחים קיב. חולין פא. [סנהד' ג"כ בתמורה יט:]

[לעיל ח. לקמן טו.]

מועלין בו כבתרומת הדשן נ"ק

ג"י רש"י אבל

[חולין דף פא. זבחים קיב:]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"כ וכו' וכיון דכתיב ביה דשן דינו כבתרומת הדשן: (ב) ד"ה וקשיא לי אתורין דרב (חסדא) דאמר וכי כנ"ל (ותיבת חסדא נמחק):

רש"י אינו גורס בספים א"ל מודינא לך דמשמע דרב חסדא קאמר הכי אלא גורס אבל בהא מודינא לך ועולא קאמר הכי לרב חסדא נ"ק

◆

רבינו גרשום

אלא מזבח הפנימי מנין דהוה ליה עביד דישון כלל ושווה מניחו אצל מזבח החיצון: אמר קרא והסיר את מוראתו וגו': אם אינו ענין למכתב אל מקום הדשן הבא דיבול לסיפור והשליך אותה אצל המזבח ובהכי סגיא דידעי' דהיינו מקום הדשן תנהו ענין האי אל מקום הדשן לדישון של מזבח הפנימי ששם היה מקומו: אימא אידי ואידי · קראי בדישון של מזבח חיצון מיירי והאי דשנה עליו הכתוב משום דלקבוע לו מקום אתא דמקום השלכת מוראת העוף תהא אצל המזבח ואכתי לא ידעינן אי הוה ליה דישון או לא והדהוא קרא דכתיב ודשנו את המזבח ההוא בשעת מסעות קא מיירי: ודאי מצי יליף מהכא א"כ הוא כדקאמרת דלקבוע לו מקום הוא לימא קרא והשליך אותו אצל המזבח ותו לא וממילא ידעינן דהיינו מקום הדשן דיליף אצל מושמו אצל המזבח ואיכא למימר דתרווייהו במזבח החיצון קא מיירי אלא מדאצטריך למכתב בהאי קרא הדשן ש"מ בדישון של מזבח הפנימי קא מיירי: הדשן · מריבויא דה"א אתי דישון של מנורה: בשלמא לר' שמעון · דקא מחייב מעילה בלא הגיע זמנן: כדקתני טעמא שהיה ר' שמעון אומר · בפרק אותו ואת בנו השוחט אותו ואת בנו קדשים בחוץ שני הרי הוא בלא תעשה דשוחטי חוץ ואין כאן כרת: שהיה ר' שמעון אומר · כל הראוי לאחר זמן כגון זה שהוא ראוי לישחט למחר ושחטו בחוץ הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת ראינו מתקבל בפנים ראותו ואת בנו נוהג נמי בקדשים אף הכא נמי הני תורין שהקדישן קודם זמנן כיון דלזמן מיחזי אית בהו מעילה השתא: אלא לרבנן · תנא קמא דאמר לא נהנין ולא מועלין: מאי שנא ממחוסר זמן דבהמה דנכנס לדיר להתעשר כדאמרינן בפרק מעשר בהמה [בהלכה דהלקוח תניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון מחוסר זמן כו'] נכנס לדיר להתעשר והרי הוא כבכור מה בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו אף מחוסר זמן קדוש לפני זמן וקרב לאחר זמן ומעשר יליף העברה העברה מבכור אף הני תורין נמי ליקדש לפני זמנן ולמעול בהן: אמרינן · לא דמי מחוסר זמן דבהמה למחוסר זמן דעופות דהיינו טעמא דקדושה דמחוסר זמן דבהמה מידי דהוה אבעל מום דבהמה דבר פדיון הוא כדתנן כל הקדשים שקדם מומן להקדישן ונפדו דמינו דחשיבא דאית בה קדושה כשהיא בעלת מום אית ביה נמי קדושה אפילו כשהיא מחוסר זמן אבל עופות דליכא למימר בהו האי מינו הואיל ואין המום פוסל בעופות הכי נמי אין בהן קדושה במחוסר זמן: יצאו מידי מעילה דבר תורה · דלאו קדשי ה' נינהו דלא חזו לגבוה דהא מתו: א"ל · רבא אע"ג דאמינא יצאו מידי מעילה דבר תורה: מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן · ומשלם הקרן בלבד אפילו בתורין שלא הגיע זמנן: וקשיא לי לרב חסדא מי איכא מידי דמעיקרא לית בה מעילה כלל ולבסוף אית בה

◆

שיטה מקובצת

א] ואידי למזבח החיצון אות ב' נמחק: ב] אצל אצל מאי תיבת המזבח נמחק: ג] הפנימי אשכחן מזבח הפנימי מנורה: ד] מתני' תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעברו זמנן לא נהנין ולא מועלין ר' שמעון: ה] הראוי לבא לאחר זמן מתיבת והקדישו עד תיבת והרי נמחק: ו] פדיון אינו קדוש במחוסר זמן אמר: ז] יתיב רבה גליון כן נמצא ברוב ספרים אבל בתוס' משמע דיתיב קאי אעולא תרסי על ר"י רבך: ח] יוחנן קדושה לפי הגירסא דלעיל רבה לא גרסי' הכא רבך: ט] אמר ליה ותיקשי לך מתני': י] מועלין בהן הכא: יא] הלכה אלא מודינא על תיבות אמר ליה נרשם קו למעלה להורות כן לפ"ד ראוי למחקו וזה לשון הרא"ש ז"ל א"ל רבה אע"ג דאמינא יצאו מידי מעילה דבר תורה מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן ומשלם הקרן לבד אפילו בתורין שלא הגיע זמנן וקשיא ליה לרב חסדא מי איכא מידי דמעיקרא לית בהו מעילה ולבסוף אית בהו מעילה מדרבנן אתורין קא קשיא ליה אי אמרת בשלמא היכא דהוי ביה מעילה מדאורייתא מעיקרא כגון הני קדשים שמתו שפיר ככתוב ברש"י ז"ל: יב] דמעיקרא' עי' תוס' מנחות (דף נב ע"א) ד"ה גורו: יג] דשן כבתרומת הדשן: יד] למזבח קרינן כשיגדלו הס"ד תיבת כשיבא נרשם עליו קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: טו] תעשה דשוחט חוץ ואין תיבות דאותו ואת בנו נמחק: טז] מרחם וקרב לאחר זמנו אף: יז] הוא כדתנן כל הקדשים שקדם מומן להקדישן נפדין: יח] נמי אפילו כשהוא: יט] לא אמרי' גבי: כ] דרב חסדא אות ל' ל"ש: כא] דרבנן אי אמרת בשלמא: כב] קודם שנתקבל בכלי כן לשון הרא"ש ז"ל: כג] לן ולא קבעי מדישון כו' אלא ודאי קבעי מנלן כו' מקום לדישון מנורה אצל מזבח קדמה ודומיא דמנורה הויא בעי הכא לכך נראה לפרש כו' בעי מקביעות מקום דדישון מזבח הפנימי אם הוא אצל המזבח קדמה במקום: כד] החיצון וכן משמע במתני' מדקאמר: כה] הא של מזבח החיצון באותו מקום עצמו שקבוע דישון: כו] וא"כ דהם במקום אחד ע"כ צ"ל דדישון מזבח תיבת דישון נמחק: כז] חוץ למחנה ס"א במקום הוצאת הדשן של מזבח החיצון א"כ ודאי אפילו בדישון מזבח החיצון אין מועלין כדאמרינן לעיל כו': כח] שם בדישון מזבח תי' אפילו ל"ש ואות ב' נמחק: כט] החיצון וכדאמר לעיל שלשה בית הדשנים תיבות ובכאן גרס נמחק: ל] החיצון מועלין באותו מקום: לא] לדישון אצל המזבח קדמה דאמר: לב] קדמה אל מקום הדשן אם: לג] תוצה שישליכנה במקום תרומת הדשן של מזבח החיצון וקשה: לד] החיצון גופיה ועוד אות ו' נמחק: לה] אצל אצל ה"ל · תיבת מזבח נמחק ול"ש: לו] ממזבח אבן קשה למהר"ם דלא מצינו הדשן גבי מנורה ולמי [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones